

YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN

SHAKESPEARE

Çeviri: Saniye Burcu Tokat

Şeyler

genc
tuti

İÇİNDEKİLER

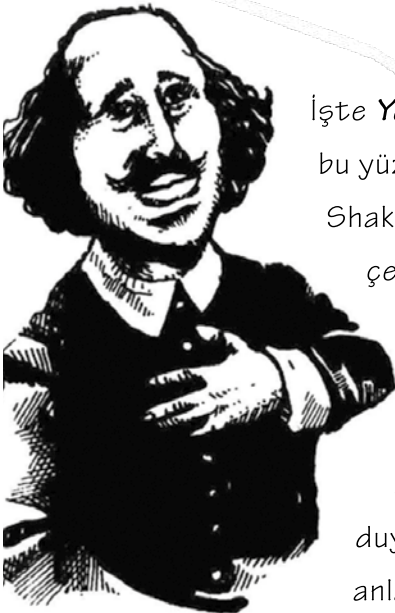
Shakespeare Kimdir?	7	Troilus ve Cressida	134
		Yeter ki Sonu İyi Bitsin.....	139
Oyunlar	18	Kısasa Kısas	145
Veronali İki Centilmen	18	Kral Lear.....	150
VI. Henry (Üç Bölümü Birden)	23	Othello	156
III. Richard.....	33	Macbeth	162
Yanlışlıklar Komedyası	39	Antonius ve Kleopatra	167
Titus Andronicus	44	Coriolanus	174
Hırçın Kız.....	49	Atinalı Timon	179
Aşkın Çabası Boşuna	54	Pericles	184
Romeo ve Juliet.....	59	Cymbeline.....	190
II. Richard.....	65	Kış Masalı.....	196
Bir Yaz Gecesi Rüyası.....	70	Fırtına	201
Kral John.....	76		
Venedik Taciri	81	Şiirler	206
IV. Henry (iki kısmı birden)	88	Venüs ve Adonis	206
Kuru Gürültü.....	96	Lucrece'e Tecavüz	207
V. Henry	101	Soneler	209
Jül Sezar	107	Zümrüdüanka Kuşu ve Kaplumbağa	212
On İkinci Gece.....	112		
Size Nasıl Geliyorsa.....	117		
Windsor'un Şen Kadınları	123	Bibliyografya	214
Hamlet.....	128	Karakterler	218

Shakespeare'e Merhaba Deyin!

William Shakespeare, 350 yıldan fazladır, dünyanın en popüler oyun yazarıdır. Bütün dünyada; tiyatrolarda, sinemalarda, televizyonda Shakespeare'in oyunları ilgiyle seyredilir. İnsanlar Shakespeare'in oyunlarını tekrar tekrar büyük bir zevkle okurlar.

**NE YAZIK KI
SHAKESPEARE'DEN
ÇOĞUMUZUN GÖZÜ
KORKMUŞTUR.**

İşte Yeni Başlayanlar İçin Shakespeare bu yüzden ortaya çıktı. Geçmişte Shakespeare'i anlamakta sıkıntı çektiyse bile, *Yeni Başlayanlar İçin Shakespeare* Shakespeare'i anlaşılır ve eğlenceli hale getirecek. Bu kitap, Shakespeare için bir ödev hazırlıyormuş duygusuna kapılmadan onu hızlıca anlamanızı ve kavramanızı sağlayacak.

BUNU NASIL YAPACAĞIZ?

Basit, gerçekten! Çoğunlukla hikâyeler kendini anlatacak. Shakespeare insanların ilgisini celbedip onları bir hikâye dinlemeye ikna etmekte çok başarılıydı. Shakespeare yazını da sahneye uyarlanabilirliğiyle ünlüdür ve tiyatro her şeyden önce aracıdır, doğrudan seyirciye yöneliktir.

SEYİRCİYİ YAKALAMALI VE ONUN DİKKATİNİ ÇEKME Lİ... HEMEN ŞİMDİ.

Shakespeare ile yeni tanışanlar onun oyunlarının aksiyon dolu olmasına, karakterlerinin gerçekçi olmasına ve karakterlerin içinde buldukları durumların tamamen bizim de deneyimlediğimiz hırs, iktidar, ihtiras, aşk, kıskançlık, yaşlılık, ırkçılık gibi durumlara benzemesine şaşırırlar.

Son dört yüzyılda insanlar çok değişmedi. İnsanın kendi hallerini Shakespeare'in dâhice büyütecinde "detaycı" Danimarka Prensi, kıskanç Venedikli mağribî, asil Cordelia ya da hafifmeşrep Kate olarak görmesi hem iç rahatlatıcı hem de korkunç! Ve tüm bu eserlerin dili, içinde kaybolduğunuz zaman kesinlikle heyecan verici olmaktadır.

SHAKESPEARE'İN TEATRAL DÜNYASI HAKKINDA BİLMENİZ GEREKEN BEŞ ŞEY.

1. Shakespeare'in döneminde hem nesir (düzyazı) hem de nazım (şiiir), oyun yazarları tarafından kullanılıyordu. Kafiyeli beyitler (kafiyeli olan art arda iki mısra) genellikle seyircilere sahnenin sonunun geldiğini veya sahnede yeni bir duruma ya da mekâna geçileceğini haber verirdi. (Tabii ki sahneler içinde de kafiyeler bulunurdu.)
2. Kadınların kısımları erkekler tarafından oynanırdı. Saf genç kız rolleri, genellikle genç oğlanlar tarafından canlandırılırdı.
3. Sahnede "karartma" yoktu, ışıklar kapatılamıyordu, çünkü ışıklar mumdu! Bu yüzden bir karakter seyircilerin önünde öldüğü zaman beden sahneden dışarı taşınmalıydı.
4. Bütün karakterlerin sahneden ayrılması bir sahnenin bittiğini gösterirdi ve dönemin geleneklerine göre, bir karakter hem bir sahnenin bitişinde hem de sonraki sahnenin açılışında yer alamazdı.

5. İzleyiciler İngiliz toplumunun geniş bir kesiminden oluşuyordu. Bu yüzden Shakespeare gibi başarılı yazarlar en az iki seviyede yazmalıydı; seyirciler arasında bulunan hem iyi eğitilmiş hem de eğitimsiz kişilere hitap etmeliydiler, hem kaba mizahı kullanabilmeli hem de klasiklere incelikli kinayeler yapabilmeliydiler. Bu sebeple, oyunlar kendi içlerinde anlaşılmaya yardımcı biçimde kurgulanmıştı.

● Kinayeler bir çeşit edebî isim anma'dır, göndermedir; Yunan mitolojisinden bir isim söylersin veya ünlü bir şiiirden parçalar okursun ve seçkin okuyucu bunları "algılar."

Biraz daha ilerlemeden önce, haydi şimdi Shakespeare'in kendi hayatına bir göz atalım.

Shakespeare hakkında gerçekten ne biliyoruz?

Çok şey değil. 26 Nisan 1564'te İngiltere'de Stratford-on-Avon'da vafat edildi. Babası John kasabada belediye meclisi üyeliği yapmış bir eldivenci idi ve sonrasında pek çok ekonomik sıkıntı çekti. William hayata atılmakta çok zaman kaybetmedi. On sekiz yaşında Anne Hathaway ile evlendi. Çiftin üç çocuğu oldu: Susanna (1583'te doğdu) ve ikizler Hamnet ile Judith (1585). (Hamnet 1596'da öldü.) Kimse Shakespeare'in 1583 ve 1592 arasında tam olarak ne yaptığını bilmiyor. Zamanın bir yerinde, Shakespeare oyuncu oldu ve oyunlar yazmaya başladı. 1592'de Robert Greene adlı kıskanç bir oyun yazarı Shakespeare'e yazılı olarak saldırdı. Oyunlar yazan bir oyuncu olma fikriyle dalga geçti. Görünüşe bakılırsa Shakespeare Robert Greene'nin eleştirilerinden fazla etkilenmemişti; yazmaya ve oyunculuk yapmaya devam etti, Londra'da edebiyat ve tiyatro dünyasında önemli bir figür haline geldi. *Venus and Adonis* (1593) ve *The Rape of Lucrece* (1594) adlı iki öyküsel şiir yayımladı. 1598 yılında Francis Meres adlı bir yazar Shakespeare'in farkına vardı, onun oyunlarından on ikisini anarak onun gizlice yayılan edebiyatını övdü. Shakespeare'in de bağlantılı olduğu, nüfuz alanı oldukça geniş bir oyunculuk şirketi olan Lord Chamberlain's Men 1598'de Globe isimli bir tiyatro kurdu; Shakespeare bu tiyatrodaki hisse sahibiydi.

1603'te I. James kral olduğunda Lord Chamberlain's Men, King's Men adını aldı. Seneler geçtikçe Shakespeare'in oyunları gayri resmi olarak yayımlandı (ancak oyunlarının çoğu o hayattayken basılmadı), sonelerinden oluşan bir sekiyse 1609'da basıldı. Globe'un 1613'te yanarak yıkılmasından sonra Shakespeare'in yazarlığı ve oyunculuğu bıraktığı söylenebilir. Hayatının son yıllarını 1597'de Stratford'da aldığı New Place adlı evde geçirdi. Shakespeare 1616'da ölmüş ve Stratford'da gömülmüştür. Shakespeare'in hayatı o kadar sıradandı ki insanlar böylesine az eğitim görmüş "alelade" bir adamın, İngiliz dilinin en harika metinlerini üretebileceğine inanmadılar. (Sanki deha okulda ğretilibilirmiş gibi!) Ancak şimdilerde akademisyenler Shakespeare'in oyunlarını aslında kendisinin yazmış olduğunu kabul ediyor.

Tüm bunlar, bir dâhinin hayat hikâyesinden seçilmiş oldukça küçük parçalar. Neyse ki neredeyse 400 yıldır izleyicileri büyüleyen Shakespeare'in hayat hikâyesi değil, yazdıklarıdır. Bizim ilerleyen sayfalarda anlatacağımız Shakespeare de bu yazının ta kendisidir.

Metinlerden parçalar, perde ve sahne bölümleri çoğunlukla Nicolaus Delius'un yedi ciltlik *Works of Shakespeare* (1854-1860) adlı kitabından alıntılanmıştır, imla ve noktalama ise günümüz kullanımına göre değiştirilmiştir.

“Peki, bu kitap Shakespeare’i nasıl anlatıyor?”

Yeni Başlayanlar İçin Shakespeare öncelikle oyunları tahminen yazdıkları tarih sırasına uygun olarak incelemektedir, açıkçası oyunların hangi sırayla yazıldığından tam da emin değiliz. (Bu kitap, VIII. Henry ve İki Soylu Akraba gibi birlikte yazılmış eserleri içermemektedir.)

Bu kitap oyunları komedi, tragedya, tarihsel metinler gibi kategorilere ayırmıyor, çünkü bu yaklaşım yanıltıcı olabilir. Shakespeare’in kendisi de yazdığı oyunlar için tutarlı bir sınıflandırma yapmıyordu. Zaten böyle bir tasnif yapmak aynı kategoride -hasbelkader- yer almamış oyunlar arasındaki önemli benzerlikleri gözden kaçırmak anlamına gelebilir.

Yeni Başlayanlar İçin Shakespeare okuyucularına her bir eserin özetini, anahtar temaların ve ifadelerin bir listesini, metindeki ana düşünceler ile önemli konseptleri anlatan kısa ve öz değerlendirmeleri, önemli pasajlardan alıntılar ile en itibarlı eleştirilerden kısa ama derinlikli alıntıları sunuyor.

Açıkça görüldüğü gibi, bu kitap asla eserlerin kendisinin yerine geçmemektedir.

VE ŞİMDİ SPONSORUMUZDAN
KISA BİRKAÇ SÖZ.

Bir yazarın eserlerini özetleyen kitaplar genellikle size yazarın eserlerini okumanızı önerir. Fakat **Yeni Başlayanlar İçin Shakespeare** -siz istemediğiniz sürece- Shakespeare'in oyunlarını okumanız konusunda sizi sıkboğaz etmeyecek. Oyunlar kişisel olarak deneyimlenmek içindir, okumak için değil. Kuralcı İngilizce öğretmenleri öğrencilerini Shakespeare'in oyunlarını okumaya zorlarlar, sonra da öğrenciler neden Shakespeare'i sıkıcı buluyorlar diye merak ederler!

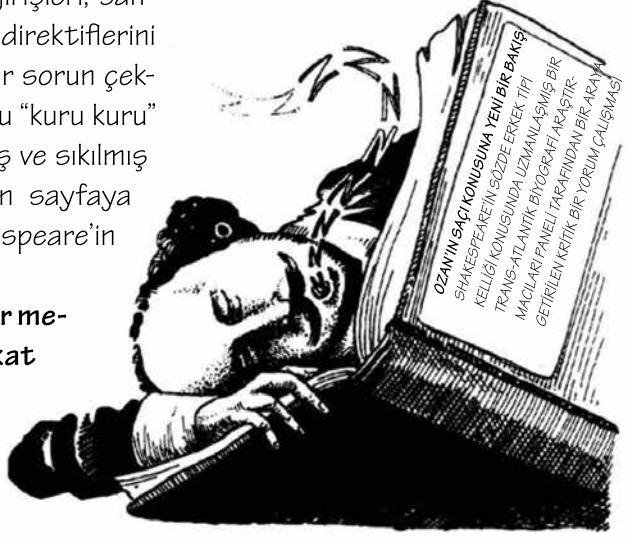
Kendinizi okumaya zorladığınızda her oyun sıkıcıdır! Teatral bir senaryo bir sanat eserinin sonucuna giden yolu gösteren bir yol haritası gibidir, sanat eserinin kendisi değildir. Oyunlar oynanmak üzere tasarlanmıştır. Eğer Shakespeare, oyunlarının oynanması yerine okunmasını hedeflemiş olsaydı onların basıldığını da görürdü. Söyleyebileceğimiz kadarıyla, yazdığı oyunların basılmasında veya düzenlenmesinde Shakespeare'in bir dahli yoktur.

**Eğer siz de Shakespeare'in teatral eserlerinden zevk almak istiyorsanız bir tiyatroya gidin ve oyunun sahneye koyuluşunu görün...
...ya da iyi bir kayıt seyredin.**

(Veya birkaç arkadaşınızı toplayın ve metni yüksek sesle okuyun!)

Bir kere oyunu seyrettiğiniz zaman karakterleri, sahneye girişleri, sah-neden çıkışları ve sahne direktiflerini akla yatkın bulmakta bir sorun çekmezsiniz. Ama bir oyunu “kuru kuru” okumak, kafası karışmış ve sıkılmış halde kendini sayfadan sayfaya sürüklemek... Bu, Shakespeare’in dehasına hakarettir.

Elbette şiiirler başka bir mesele. Hepsi birebir dikkat gerektiriyor. Kaldı ki çoğu insan Shakespeare’i düşünürken onlar akla gelmez.

Şairin Dil Kullanımına Dair Birkaç Söz

Başlarda Shakespeare’in dilini anlamakta güçlük çekerseniz endişe etmeyin. Herkes zorlanır. Fakat çok geçmeden, sanki bir lehçeyi veya ülkenin başka bir yerinin aksanını dinliyormuş gibi olursunuz, sis dağılır ve neden daha önce zorlandığınızı merak edersiniz. Dil bir kere kavrandıktan sonra anlaşılır olur. İşte birkaç küçük ipucu:

- Yeniden: Oyunu görün:** Siz her bir kelimenin sözlük anlamını anlamasanız bile, iyi bir aktör o ifadenin anlamını size iletebilir.
- Ne dediğini anladığınızı farz edin (ya da anlamış gibi davranın):** Ve %90 anlayacaksınız.
- Pes etmeyin:** Kısa sürede, size yeniden ve yeniden “bir kez daha yarmaya çalışalım dostlarım, bir kez daha” dedirtecek kadar yeterli büyüleyici malzemeye ulaşacaksınız. Daha sonra, eğer isterseniz, dipnotları veya sözlükleri gönlünüzce kullanabilirsiniz. Şairin edebî tarzıyla ve etkisiyle ilgili okkalı bir kitap yazılmış olabilir ama bu kitap o kitap değil.

VE KAFİYESİZ ŞİİR...

Shakespeare kariyerinde ilerledikçe kafiyesiz şiirdeki performansı nefes kesici hale gelmiştir. (Kafiyesiz şiir türünü, mensur şiiri muhtemelen okul yıllarınızdan hatırlarsınız.) Ustanın şiir konusunda erken dönem çabaları genellikle sert, zorlama ve tekdüze idi; orta dönemlerinde de cüretkâr bir güçlenme ve gelişme gösterdi; son oyunlarında ise harika bir rahatlık ve acıcılık gösterdi. Kalıp gibi, içe dönük, on heceli cümlelerden hareketli, anlaşılır bir şekle dönüşen, yani yirmi yıl içerisindeki değişimi gösteren şu örneklerle bir bakın:

📖 1590'ların ilk dönemleri:

Bu hainleri ve onların saçmalıklarını parmaklarınızla gösterin!
Seni koca karı, seni oldukça yakından izliyoruz.
(*VI. Henry, 1. perde, 4. sahne*)

📖 1590'ların sonları:

Kendisinin layık olduğuna inandığımız ve
Unvanına uygun gördüğümüz iltifatlarımızı
Ondan hiç esirgemeyi düşünmedik. Öyle
iken
Birkaç değersiz altın uğruna rahatlıkla
komplo kurmuş
Ve kılıcını Fransa'nın emrine vermiş.
(*V. Henry, 2. perde 2. sahne*)

📖 1610 civarında:

Size gelince, çifte lortlar, eğer
isteseydim,
Hainliğinizi hemen açığa vurup
Majestelerinin kaşlarını çattırmayı
bilirdim size.
Ama şimdilik bir şey anlatmıyorum.
(*Fırtına, 5. perde, 1. sahne*)

SHAKESPEARE İNGİLİZCESİ HAKKINDA ÜÇ İLGİNÇ AYRINTI

1: Shakespeare kariyerine başladığında İngiliz dili değişkendi ve hâlâ gelişiyordu. Shakespeare durumlardan en iyi şekilde yararlandı, caz müzik doğaçlar gibi büyüleyici yeni yöntemler ortaya çıkardı: Shakespeare isimleri fillere dönüştürdü, sıfatları yeni

terkipler oluşturmak için birbirine bağladı ve başka dillerden kelimeler ödünç aldı.

2: Shakespeare'in kelime hazinesi genişti: 21.000 ve üzeri. Sadece modern bir izleyici değil, Shakespeare'in kendi izleyicisi de her kelimeyi "anlamıyordu!" Shakespeare kelimelerini yeni olmalarından istifade ederek seğiyordu, böylece bir duruma yeni bir gözle bakmamızı ve anlamı bağlam-

dan çıkarmamızı sağlıyordu. Başka bir deyişle sizi rahatlatmak ve kendisini takip etmenizi sağlamak istiyordu, her mısradaki sözlüğü elinizden düşürmemenizi değil.

3: Shakespeare genellikle şairlerin "ki-şileştirme" -insan olmayanlara insan özellikleri atfetmek- adını verdikleri tekniği kullanırdı. Shakespeare edebiyatında bir ağaç kızgın olabilir, ay utanabilir, sabahın gözleri olabilir... Bunlar çoğunlukla düşünöldüğü gibi anlaşılmamalıdır – sanki ay utanmış veya sabahın gözleri varmış gibi.

YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN

SHAKESPEARE

William Shakespeare, 350 yıldan fazladır, dünyanın en popüler oyun yazarı. Oyunları her yerde ilgiyle seyredilir ve büyük bir zevkle tekrar tekrar okunur. Ama birçoğumuzun gözünü de korkutmuştur. Yeni Başlayanlar İçin Shakespeare işte tam bu sebeple ortaya çıktı. Onu hiç okumadıysanız ya da deneyip anlamakta sıkıntı çaktıyseniz bu kitap her şeyi anlaşılır ve eğlenceli hale getirecek.

Yeni Başlayanlar için Shakespeare, onun tüm oyunlarını kapsayan tek "giriş seviyesi" kitabıdır. İçinde neler mi var? Her bir oyunun özeti, anahtar temaların listesi, metindeki ana düşünceler ve kavramlar, önemli pasajlardan alıntılar, bazı eleştiriler ve ilginç ayrıntılar...

Haydi, Shakespeare'ye merhaba deyin!

ISBN: 978-605-9218-98-6

9 786059 218986